

Kúria
ítélete

Az ügy száma: Bfv.III.535/2016/10.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Varga Zoltán, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2016. október 11.

Az ügy tárgya: rágalmazás vétsége

Terhelt: S. B.

Első fok: Ajkai Járásbíróság, B.272/2013/8., ítélet, tárgyalás, 2014. február 26.

Másodfok: Veszprémi Törvényszék, 2.Bf.443/2014/10., ítélet, tárgyalás,
2015. december 10.

Az indítvány előterjesztője: terhelt, védője útján

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a rágalmazás vétsége miatt S. B. ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által védője útján benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva az Ajkai Járásbíróság B.272/2013/8. számú, illetve a Veszprémi Törvényszék 2.Bf.443/2014/10. számú határozatait megváltoztatja:

a terheltet az ellene rágalmazás vétsége [1978. évi IV. törvény 179. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pontja] miatt emelt vád alól felmenti.

Elrendeli a terhelt által bűnügyi költség címén befizetett 17.865 (tizenhétézer-nyolcszázhatvanöt) forint összegnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkor törvényes kamatával emelt visszatérítését.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] Az Ajkai Járásbíróság a B.272/2013/8. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 226. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont], és ezért 2 év időtartamra próbára bocsátotta.
- [2] A terhelt fellebbezése alapján eljárva a Veszprémi Törvényszék a 2.Bf.443/2014/10. számú ítéletével a terhelt cselekményét az 1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 179. § (1) bekezdése és (2) bekezdés b) pontja szerint minősítette, valamint a próbára bocsátás tartamát 1 évre enyhítette. Egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] Az ügyben a vádat a Be. 52. § (4) bekezdése alapján az ügyész képviselte. A bíróság jogerős ítéletében megállapított tényállás a következő:
- [4] A terhelt 2010. évtől A. városnak a párt 1 által támogatott polgármestere, míg S. M. sértett a párt 2-párt 3 képviselője a Megyei Közgyűlésben, a helyi párt 2 elnöke. A sértett az A.-i Szakképző Iskola és Kollégium alkalmazásában állt testnevelő tanárként. A Város Önkormányzat Képviselő Testülete a 15/2011. (VI. 29.) számú önkormányzati rendeletével az intézménynél létszámcsökkentést rendelt el. Ennek keretében az iskola igazgatója a sértett közalkalmazotti jogviszonyát 2011. július 12. napján, rendes felmentéssel, 2012. március 31. napjára szólóan megszüntette; a jogviszony megszüntetésére irányuló szándékáról 2011. július 1. napján írásban értesítette a sértettet.
- [5] 2011. július 27-én, a K. „M.” című műsorában a terhelt kijelentette, miszerint a sértett, a helyi párt 2 elnök egyik szorgalmazója volt annak, hogy a régi igazgatót, aki harminchét éve dolgozik az intézménynél, és a pedagógusok 80 százaléka támogatta, kirúgják. Ez az igazgató került vissza a pozíciójába, és „már nem nézte el S. M.-nek az eddig végzett negatív tanári munkáját”.
- [6] A sértett 2011. augusztus 4-én joghatályos magánindítványt terjesztett elő.
- [7] Az elsőfokú ítéleti tényállás részét alkották a terheltnek a 2011. augusztus 11-én tartott országos sajtótájékoztatón megtett azon kijelentései is, miszerint „a város önkormányzata által meghatározott létszámcsökkentést az intézményvezetők úgy hajtották végre, hogy a középiskolákból a szakmailag leggyengébb személyek álláshelyét szüntették meg”, „ilyen indokkal szűnt meg a helyi párt 2 elnök, S. M. tanári munkaviszonya is”, valamint „olyan szabály nincs, hogy az embert, ha rosszul végzi a munkáját, nem lehet elbocsátani”, és amelyek alapján - a terhelt által elmondottaknak megfelelő tartalommal - 2011. augusztus 17-én az N., 2011. augusztus 26-án pedig az A. Sz. című újságban olyan cikk jelent meg, melyekből az tűnt ki, hogy a sértett közalkalmazotti jogviszonyának megszüntetésére azért került sor, mert a leggyengébb pedagógusok közé tartozott.
- [8] A másodfokú bíróság azonban a tényállás ezen részeit a bűnösség köréből - a magánindítvány elkészettsége okán, joghatályos magánindítvány hiányában - kirekesztette.

II.

- [9] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt - védője útján -, a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapítva terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyben a jogerős ítélet megváltoztatását, és az ellene emelt vád alóli felmentését kérte.
- [10] Az indítvány szerint a terheltnek a 2011. augusztus 11-i sajtónyilatkozatában tett azon kijelentései, melyek szerint „létszámcsökkentéskor a leggyengébbek távoznak”, továbbá „a létszámcsökkentéseket az intézményvezetők oly módon hajtották végre, hogy a szakmailag leggyengébb személyek álláshelyét szüntették meg”, nem meríti ki a rágalmazás vétségének törvényi tényállási elemeit. Hivatkozott arra, hogy a Kúria Bfv.III.1.086/2015/4. számú, felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletével más sértettek vonatkozásában, ugyanezen terhelt ugyanezen nyilatkozata esetében azt állapította meg, hogy a cselekmény nem bűncselekmény. Ehhez

képest az indítvány a Kúria említett határozatában foglaltakkal mindenben egyező álláspontot fejtett ki.

[11] Indokai szerint:

- a „leggyengébb” kifejezés viszonyrendszert jelent, ami nem Magyarország összes, hanem egy adott intézmény pedagógusai közötti minősültséget fejez ki, a tanári kar tagjainak képzettségéhez, képezéséhez kapcsolódó viszonyítás tényszerűségét jelöli;

- a „szakmailag leggyengébb” kifejezés pedig önmagában nem durva, nem öncélúan gyalázkodó jellegű, nem lealacsonyító, nem méltánytalan, nem emberi méltóságot sértő, nem általános értékítélet, csupán egy adott személyi körön belüli viszonyrendszert jelöl meg, aminek alapjai - így például az elvárt képzettség szintje - objektíve is meghatározható, továbbá

- a terhelt nem konkrétan nevezte meg a sértettet, hanem általában beszélt az elbocsátott személyek köréről;

- a terhelt nyilatkozata nem tényállítás volt, hanem más személyek - így az intézményvezetők - értékítéletének közlése, és ekként nem alkalmas becsület csorbítására, és

- a terhelt a sajtótájékoztatón nem a sértett személyéről alkotott értékítéletet terjesztette tovább, hanem arról az elvről beszélt, ami alapján az intézményvezetők az elbocsátandók személyét meghatározták.

[12] Az indítvány hivatkozott arra, hogy az eljáró bíróság mellőzte a valóság bizonyítását, viszont a munkaügyi perben vizsgálat tárgya volt, hogy szakmailag mennyiben volt megalapozott a sértett elbocsátása. Ennek során megállapították, hogy a munkaviszony megszüntetésével a munkáltató nem valósított meg rendeltetésellenes joggyakorlást, a sértett elbocsátása során nem történt a jóhiszemű, tisztességes eljárás elvét sértő intézkedés, az elbocsátás objektív oka pedig az volt, hogy a sértettnek általános iskolai tanári képesítése volt matematikából, a munkáltatónak viszont a 11. és 12. osztály matematikai oktatására is szüksége volt, ami egyetemi végzettséget igényel; emellett a város más különböző intézményeinél is történt elbocsátás a gazdasági racionalizálás keretében.

[13] A Legfőbb Ügyészség BF.571/2016/1. számú átiratában az indítványt törvényben kizártnak tartotta, és annak elutasítását indítványozta.

[14] Ebben arra hivatkozott, hogy az indítvány figyelmen kívül hagyta, miszerint a másodfokú bíróság megállapította, hogy a „szakmailag leggyengébb” kifejezés vonatkozásában nincs joghatályos magánindítvány; arra nézve ugyanis a 2011. augusztus 4-i magánindítvány - értelemszerűen - még idő előtti, a 2011. november 11-i jognyilatkozat pedig elkésett. Ekként a marasztalás alapját sem a 2011. augusztus 11-i kijelentések, hanem kizárólag a 2011. július 27-i, K. műsorában a terhelt általi állítások képezik.

[15] Erre viszont a felülvizsgálati indítvány nem vonatkozik; ehhez képest az indítvány olyan tényeken alapul, amik nem a bűnösség megállapításának alapjául szolgáló tényállás részei.

[16] A terhelt - a Legfőbb Ügyészség átiratára - védője útján tett írásbeli észrevételében felülvizsgálati indítványát fenntartotta; kifejtette, hogy a K. 2011. július 27-i riportjában a terhelttől elhangzott „negatív tanári munka” olyan véleménynyilvánítást jelenít meg, ami értékítélet formájában ölt testet. Ez az értékítélet egy politikai műsorban, egy politikailag meghatározható rádióadóban hangzott el, és a polgármester terhelt a politikai ellenfelének minősülő sértettéről nyilatkozott.

[17] Az indítvány szerint ez a kijelentés a sértettet nem magánemberi minőségében, hanem a politikai élet szereplőjeként, a helyi politikai közéletben a terhelt ellenlábasaként, vagyis politikai közszerelőként érintette. Ehhez képest az indítvány hivatkozott a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatra, miszerint súlyosan bántónak, megalázónak kell lenni annak a kifejezésnek, ami a véleménynyilvánítás szabadságával nem fér össze. A „negatív tanári munka” kifejezésben elhangzó „negatív” szó azonban nem valósítja meg ezt, és nem is gyalázkodó.

[18] A terhelt hivatkozott továbbá arra, hogy a sértett később a területi szakképző központ vezetője lett, majd pedig középiskolai igazgató, így a terhelti nyilatkozat nem eredményezett számára hátrányt.

[19] A Legfőbb Ügyészség az észrevétel kapcsán írásban azt közölte, hogy - álláspontja szerint -

törvényben kizárt a felülvizsgálati indítvány utólag törvényes okra hivatkozással való kiegészítése, s ezért eredeti indítványát fenntartotta.

- [20] A Kúria az indítványt a Be. 424. § (2) bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el.
- [21] A nyilvános ülésen a terhelt védője az indítványt - az abban foglalt érvekre hivatkozással - változatlanul fenntartotta.
- [22] A Legfőbb Ügyészség képviselője is fenntartotta a felülvizsgálati indítványra és a védői észrevételre tett nyilatkozatát; azaz a felülvizsgálati indítványt a törvényben kizártnak tartotta.
- [23] Ugyanakkor kifejtette azt is, hogy a jogerős ítéletben a bűnösség megállapításának alapjául szolgáló egyetlen cselekmény a terheltnek a 2011. július 27-én a K.-ban elhangzott interjújában tett kijelentése, és ebben a terhelt a sértettől nagy nyilvánosság előtt becsület csorbítására alkalmas ténnyel állított. A terhelt által elmondottak szerint a sértett a tantestületben az igazgató eltávolítását szorgalmazta, majd amikor ez az igazgató a pozíciójába visszatért, akkor a sértettet a negatív tanári munkája miatt bocsátotta el felmondással. A tanári, oktatói-nevelői munka egy összetett tevékenység, ami az esetektől függően leírható különböző konkrét cselekményekkel is. Ezeket jelölte meg összefoglalóan a terhelt úgy, hogy negatív tanári munkát állított a sértettéről. Ez pedig - az ügyészi álláspont szerint - alkalmas a becsület csorbítására, és tényállítássá azáltal válik, hogy a terhelt azt a felmondás okaként jelölte meg; ezért a jogerős ítéletben a bűnösség megállapítása nem volt törvénysértő.
- [24] A védő viszontválaszában arra utalt, hogy a nyilatkozat egy politikai műsorban hangzott el, így a hallgatók is politikai kontextusban értelmezték a terhelt nyilatkozatát. Az anyagi jogszabálysértés - álláspontja szerint - abban testesült meg, hogy az első- és másodfokú bíróság megállapította a terhelt bűnösségét.

III.

- [25] A felülvizsgálati indítvány - a következők szerint - alapos.
- [26] A Kúria előjáróban rámutat arra, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja. Igénybevétele - értelemszerűen - az anyagi jogerő bekövetkeztével lezárt büntetőjogi főkérdés ismételt eldöntését célozza.
- [27] Ehhez mérten a törvény részletesen meghatározza alanyi, tárgyi és bizonyos esetben időbeli feltételét, kiváltképpen okát, jogosultját, valamint a Kúria felülbírálati és döntési jogkörét. A felülvizsgálat törvényi oka a felülvizsgálatnak egyben feltétele és alapja.
- [28] A felülvizsgálati indítványnak meg kell jelölnie a felülvizsgálat okát és célját [Be. 419. § (2) bekezdés]. A Kúria pedig a megtámadott határozatot - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti okot kivéve - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés]. Következésképpen a Kúria felülbírálati jogköre - főszabályként - a felülvizsgálati indítványhoz kötött.
- [29] A Kúria döntési jogköre viszont - bár értelemszerűen igazodik a felülbírálat feltételéhez, ekként az adott felülvizsgálati okhoz - kizárólag a törvényen alapul, s törvényi meghatározottsága valójában törvényi köteleességet is jelent [Be. 426-428. §].
- [30] Ha a felülbírálat eredményeként az indítvány - ekként a megjelölt, illetve hivatalból vizsgálandó felülvizsgálati ok - alapos, akkor főszabályként a Kúriának határozatot kell hoznia, és a törvénynek megfelelően meg kell változtatnia a megtámadott határozatot. Kivétel ez alól
 - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti eljárási szabálysértés,
 - a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti - a terhelt felmentését, vagy az eljárás megszüntetését eredményező - anyagi jogi szabálysértés, valamint
 - ha az iratok alapján nem lehetséges törvénynek megfelelő határozatot hozni.
- [31] Utóbbi esetekben a Kúriának a megtámadott határozatot - illetve annak jogsértő részét - hatályon kívül kell helyeznie (és az eljárást meg kell szüntetnie, vagy új eljárásra kell utasítania, vagy pedig

az iratokat az ügyésznek kell megküldenie), megváltoztató határozatot nem hozhat.

- [32] Mindezek után előrebocsátja a Kúria, hogy a terhelt a felülvizsgálati indítványt kifejezetten olyan tényállási rész miatt nyújtotta be, ami nem része a jogerős ítéleti tényállásnak, a felülvizsgálat okának viszont egyértelműen a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontját jelölte meg. Utóbb viszont a felülvizsgálati indítványát - változatlan felülvizsgálati ok mellett - a jogerős ítéleti tényállás terheltet érintő részére vonatkoztatta.
- [33] A Kúria rámutat a következőkre: az indítvány a benyújtásától kezdve bejelentettnek tekintendő, és miután azt a terhelt változatlan felülvizsgálati ok mellett vonatkoztatta a jogerős ítélet olyan részére, ami felülbírálat tárgyát képezheti, így elbírálendő. A Be. nem zárja ki, hogy az indítvány előterjesztője - értelemszerűen az indítvány elbírálásáig - érdemben támadja ugyanazon terhelt alapügyének más részét is.
- [34] Ez - amennyiben a Kúria felülvizsgálati határozatának meghozatala után történik - ismételtséget, s ekként kizártságot eredményez [Be. 418. § (3) bekezdés]. Ha azonban a Kúria határozatának meghozatala után más jogosult által történik, nem jelent ismételtséget.
- [35] Következésképpen a Kúria felülbírálati jogköre főszabályként a felülvizsgálati indítványhoz kötött, döntési jogköre viszont - bár értelemszerűen igazodik a felülbírálat feltételéhez, az adott felülvizsgálati okhoz - kizárólag a törvényen alapul, s törvényi meghatározottsága valójában törvényi köteleességet is jelent [Be. 426-428. §]. Ha a felülbírálat eredményeként az indítvány - ekként a megjelölt, illetve hivatalból vizsgálandó felülvizsgálati ok - alapos, akkor főszabályként a Kúriának határozatot kell hoznia, határoznia kell.
- [36] Megjegyzi a Kúria, hogy ez az értelmezés jelen ügyben és általában sem kiterjesztő, nem teremt többletlehetőséget a jogosultak számára, és nem vezet a felülvizsgálati kötöttség megbontásához. Ha ugyanis jelen esetben a Kúria - figyelmen kívül hagyva a terhelti észrevételben foglaltakat - elutasító határozatot hozna, akkor az észrevételben kifejtett érvek alapján - nyilvánvalóan védelmi oldal más jogosultja számára - megmaradna az indítványozás törvényi lehetősége. Akkor sem merülhetne fel az újabb indítvány elbírálásának az ismételtsége okán alapuló akadálya, ha a jogosult az indítványát visszavonja [Be. 419. § (4) bekezdés], majd a felülvizsgálati eljárás megszüntetését [Be. 419. § (6) bekezdés] követően ugyanaz a jogosult - a korábbi észrevételben foglalt indokolással - ismét benyújtja azt.
- [37] Másfelől az is értelemszerű, hogy a bűnösség kifogásolása esetében, a bűnösség megállapítását nem képező ténybeliségre vonatkozóan kifejtett jogi álláspont - nyilvánvalóan - nem jelenti sem az irányadó tényállás támadását, sem pedig nem célozza eltérő tényállás megállapítását. Következésképpen valójában olyan indítványról, az indítvány olyan tartalmáról van szó, amely nem a Be. 423. § (1) bekezdése szerinti, irányadó tényálláshoz kötöttség követelményének megsértését jelenti, hanem az indítványnak a Be. 421. § (1) bekezdése szerinti egyértelműségi problémáját. Ezt azonban az indítvány előterjesztője az észrevételében feloldotta.
- [38] Ez utóbbi esetben pedig a törvény nem az elutasítást, hanem az indítványnak az előterjesztő által jónak látott tartalma alapján való elintézését írja elő.
- [39] Végül megjegyzi a Kúria azt is, hogy az indítványozó nem olyan tartalomra hivatkozott a bűnösséget kifogásolva, ami nincs benne a határozatban, hanem olyanra, ami benne van. Ekként megjelölte jogi álláspontjának az alapját. Az indítvány tehát - az észrevételben foglaltakkal együtt - elbírálendő.
- [40] Az ügy érdemében a Kúria elsőként arra mutat rá, hogy az alapügyben eljáró másodfokú bíróság helyesen döntött, amikor (az elsőfokú bírósággal szemben) az elkövetéskori büntetőtörvényt alkalmazta; és akkor is, amikor megállapította, hogy a terhelt vádban felrótt - és irányadó tényállás szerinti - magatartása esetében (szintén az elsőfokú bírósággal szemben) csupán a 2011. július 27-i kijelentést tekintette joghatályos magánindítvánnyal támadottnak.
- [41] A Btk. 2. § szerinti törvényválasztás kérdése különösebb magyarázatot nem igényel. A magánindítvány előterjesztésére vonatkozó törvényi szabályozás alapján - így a határidőhöz

kötöttségéből [Be. 173. § (3) bekezdés] következően - pedig egyértelmű, hogy csak konkrét, múltbeli magatartás miatt van helye magánindítványnak; annak megtételével rögzül, és a felrótt cselekmény vonatkozásában válik érvényesítetté a büntetőigény, más magatartás miatt pedig a büntetőigényt ismét érvényesíteni kell (BH 2014.169.).

- [42] Ehhez képest jelen ügyben a 2011. augusztus 4-én és 2011. november 11-én előterjesztett magánindítványok - ahogy azt a másodfokú bíróság helyesen kifejtette - egyaránt csak a megelőző 30-30 napon belüli magatartások kapcsán képezhetők a vádlói igény érvényesítését; azonban a második magánindítvány a 2011. augusztus 11-én megtett, és a sajtóban 2011. augusztus 17. és 26. napjain megjelent terhelti kijelentések tekintetében 30 napon túli, azaz a Be. 173. § (3) bekezdésére tekintettel: elkésett. Így az említett időszakokon kívül eső ténybeliségek esetében valójában nem törvényes a vád.
- [43] Tévedett azonban a másodfokú bíróság, amikor a terhelt bűnösségét a 2011. július 27-én tett kijelentéséhez kapcsolódóan megállapította.
- [44] A másodfokú bíróság szerint tényállítás az, miszerint (az új igazgató) „már nem nézte el S. M.-nek az eddig végzett negatív tanári munkáját”, és egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, miszerint ez a tényállítás alkalmas volt arra, hogy a sértett becsületét sértse a társadalom szemszögéből.
- [45] Ugyanakkor a másodfokú bíróság kifejtette azt is, hogy a terhelt ezen kijelentése nem a sértett közszereplői, hanem kifejezetten magánemberi, tanári munkájához kapcsolódott, ekként a „bíráhatóságának korlátai tágabbak”, azaz bíráhatósága szűkebb keretek között lehetséges.
- [46] A korábbi Btk. [a jelenleg hatályos Btk. 226. § (1) bekezdésével megegyező] 179. § (1) bekezdése alapján rágalmazást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.
- [47] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása. [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö.: Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. Cikke].
- [48] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is) [BH 1994.171.].
- [49] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak - törvényi tényállás szerint - „valakiről” kell megtörténnie.
- [50] Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan - a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó - nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot. [BH 2009.135.]
- [51] A becsület csorbítására alkalmasság pedig objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására [BH 2001.462., BH 1999.9., BH 1992.296., BH 1981.220.]. A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban

nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

- [52] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen [EBH 2014.B.16., BH 2011.186.]. Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja [BH 2007.4.]. A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, az nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.
- [53] A rágalmozás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is.
- [54] Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó-, vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma - az általa állított, híresztelt tény - becsület csorbítására alkalmas. [EBH 1999.87., BH 1999.540.]
- [55] Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét. Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelése stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [56] Megjegyzi a Kúria, hogy a törvényi tényállás szerinti tényállítás (híresztelés stb.), mint magatartás ellentéte valójában nem a véleménynyilvánítás, hanem a feltételezés, vagy vélekedés, azaz olyan megnyilatkozás, aminek alapját nem képezi ténybeli kijelentés (nem tartalmaz múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megállapító megnyilatkozást). A véleménynyilvánítás (a bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága ugyanis tényállásra is kiterjed [36/1994. (VI. 24.) AB hat. indokolás III/2/2.].
- [57] Ennek azonban nem a tényállítás - törvényi tényállás szerinti - fogalma ellenében, hanem akkor van jelentősége, ha az ilyen tényállítás becsületcsorbításra objektíve alkalmas is.
- [58] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában - s nem pedig alapjogi viszonyban - vizsgálendő (BH 2013.204.). Ha a megnyilatkozás: tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [59] Jelen ügyben ez a helyzet.
- [60] Kétségtelen, hogy a jogerős ítéletben a bűnösség alapját képező kijelentés múltbeli tevékenységre vonatkozik, mert azt a tényállítást tartalmazza, miszerint az érintett személy negatív tanári munkát végzett. Ez nem vélemény, mert az az lenne, hogy az érintett személy tanári munkája negatív.
- [61] Itt azonban nem arról van szó, hogy minősítik az érintett személy tanári munkáját, hanem arról, hogy bekövetkezett tényként állítják, miszerint negatív tanári munkát végzett. Ez a tényállítás viszont önmagában becsület csorbítására objektíve nem alkalmas. Önmagában az, hogy valamely tevékenység negatív vagy pozitív, egyenértékű azzal, hogy valamire igent, vagy nemet mondanak. Akit elmozdítanak állásából, arra nemet mondanak, akit megtartanak, arra igent. Akit elmozdítanak állásából, arra azt mondják, hogy az addigi munkája - gazdasági vagy bármely más szakmai

szempontból - nem kell tovább, így az nem más, mint negatív.

- [62] A negatív és pozitív szó jelentéstartalma közömbös, az igenlés és a nemlegesség fogalmaihoz képest többletjelentést nem hordoz, két pólust fejez ki, kevesebb benne a megkülönböztető tartalom, mint a jó és a rossz esetében; amint a pozitív szóban sem feltétlen van benne a dicséret, úgy a negatív szó sem hordoz önmagában szükségképpen sértő tartalmat.
- [63] A „negatív tanári munka” kijelentés tehát olyan, általánosságban maradó tényállítás, ami nem éri el a büntetőjogi értékeléshez szükséges küszöböt; nem konkretizálódott sem személyi tulajdonságra, képességre, sem pedig a tanári munka lényegére, vagy a tanítványi kapcsolatra, és nem gyalázkodó tartalmú. Ennél egyszerűbben nem lehet kifejezni, ha valaki egy munkavégzés vonatkozásában nem tud jót, de nem akar rosszat mondani.
- [64] A teljesség érdekében megjegyzi a Kúria, miszerint tényállásszerű magatartás esetében lenne vizsgálendő, hogy valami közvetve, vagy közvetlen kizárja-e a jogellenességet; azaz, ha a tényállítás becsület csorbítására objektíve alkalmas, akkor a cselekmény tényállásszerű, s ekkor kell vizsgálni a jogellenességét. A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés stb.) már eleve nélkülözi a jogellenességet.
- [65] Ilyen például
- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során, és azzal összefüggésben történt [ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., 1994.295., 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.],
 - ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is [BJD 1195., 3556., 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., BH 2004.305., BH 2009.135., BH 2014.264.];
 - ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [66] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény szintén nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség - tehát társadalomra veszélyesség - hiánya [korábbi Btk. 10. § (2) bek.].
- [67] Ezekben az esetekben is kizárja azonban a jogellenesség hiányát (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2., 13/2014. (IV. 18.) AB határozat indokolás 40.].
- [68] Végül, ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), ami becsületcsorbításra objektíve alkalmas és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor merülhet fel annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását [korábbi Btk. 182. §]. A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [korábbi Btk. 32. § e) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetését. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyítása azt igazolja. Ha azonban a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek - értelemszerűen - nincs helye.
- [69] Jelen ügyben azonban mindez közömbös volt; sem a terhelt, sem a sértett oldalán nem volt jelentősége kilétüknek, a közéleti mivoltuknak, mert az elítélés alapjául szolgáló cselekmény

tényállásszerűsége hiányzik.

- [70] Végül megjegyzi a Kúria, hogy a korábbi Btk. 180. § (1) bekezdése szerinti becsületsértés vétségét az követi el, aki mással szemben - a hivatkozott törvényhely a) vagy b) pontjában meghatározott körülmények között - becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el. A bűncselekmény elkövetési magatartását megvalósító verbális megnyilatkozás becsület csorbítására való alkalmassága tehát a becsületsértésnek éppúgy a törvényben meghatározott, kötelező tényállási eleme, mint a rágalmazásnak. Következésképp, mivel a „negatív” szó jelentéstartalma - ahogy azt a Kúria az előzőekben kifejtette - nem becsületsorbító, a terhelt cselekményével nem követte el a becsületsértés vétségét sem.
- [71] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, s a terheltet az ellene rágalmazás vétsége [korábbi Btk. 179. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól, a Be. 331. § (1) bekezdése alapján, a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja szerinti okból - bűncselekmény hiányában - felmentette.
- [72] Egyben a Be. 585. § (1) bekezdése alapján rendelkezett az időközben bűnügyi költség címén befizetett összeg terheltnek történő visszatérítéséről.

IV.

- [73] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [74] Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. § (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
BÉ